

Selfies

Jussi Adler-Olsen

Selfies

Vertaald door Kor de Vries

2017 Prometheus Amsterdam

Opgedragen aan onze geweldige ‘familie in Barcelona’
Olaf Slott-Petersen, Annette Merrild, Arne Merrild Bertelsen

Oorspronkelijke titel *Selfies*

© 2016 Jussi Adler-Olsen

© 2017 Nederlandse vertaling Uitgeverij Prometheus en Kor de Vries

Omslagontwerp Dog and Pony

Foto's omslag Getty Images

Foto auteur Jörg Carstensen

Opmaak binnenwerk ZetSpiegel, Best

www.uitgeverijprometheus.nl

ISBN 978 90 446 282 3 4

Proloog

Zaterdag 18 november 1995

Hoelang ze in de plakkerige, dorre bladeren had lopen schoppen wist ze niet, alleen dat ze koude armen had gekregen en dat het geschreeuw uit het huis schel was geworden en nu zo hard en boos klonk dat ze er pijn van in haar borst kreeg. Zo-even was ze bijna gaan huilen, maar dat wilde ze liever niet.

‘Daar krijg je rimpels van in je wangen en dat is lelijk, Dorrit,’ zou haar moeder alleen maar zeggen. Ze was goed in haar aan zulke dingen helpen herinneren.

Dorrit keek naar de brede, donkere sporen die ze in de bladeren op het gazon had gemaakt en telde nog een keer de ramen en deuren van het huis. Ze wist heus wel hoeveel het er waren, het was gewoon om de tijd de doden. Twee dubbele deuren, veertien grote ramen en vier rechthoekige in de kelder, en als ze elke ruit afzonderlijk telde, waren het er 142.

Ik kan heel ver tellen, dacht ze trots. Ze was de enige in de klas die dat kon.

Toen hoorde ze de scharnieren van de kelderdeur in de zijvleugel piepen, en dat was zelden een goed teken.

‘Ik ga niet mee naar binnen,’ fluisterde ze hardop, toen ze het kamermeisje uit de kelderingang zag opduiken en recht op haar af zag komen.

Helemaal achter in de tuin waren struiken en daar was het donker, daar verstopte ze zich altijd om alleen te zijn, soms zelfs urenlang als dat moest, maar dit keer was het kamermeisje te snel en de greep om haar pols was stijf en hard.

‘Je lijkt wel niet goed bij je hoofd om hier buiten op je mooie schoenen rond te lopen, Dorrit. Mevrouw Zimmermann wordt woest als ze ziet hoe vies je bent geworden. Dat weet je toch.’

Ze ging op haar sokken voor de banken staan en voelde zich raar, omdat de vrouwen haar maar bleven aanstaren, alsof ze geen idee hadden wat zij in de woonkamer deed.

Haar oma’s gezicht was hard en voorspelde een woede-uitbarsting, en dat van haar moeder was behuuld en lelijk. Precies zo doorgevoerd als ze had gezegd dat Dorrits gezicht zou worden.

‘Niet nu, lieve Dorrit, we zitten te praten,’ zei haar moeder.

Ze keek om zich heen. ‘Waar is papa?’ vroeg ze.

De twee vrouwen keken elkaar aan. In een flits leek haar moeder een angstig, klein dier dat in een hoekje kroop en dat was niet voor het eerst.

‘Ga naar de eetkamer, Dorrit. Daar ligt een stapel weekbladen die je kunt doorbladeren,’ commandeerde haar oma.

‘Waar is papa?’ vroeg ze opnieuw.

‘Daar hebben we het later over. Hij is weggegaan,’ antwoordde haar oma.

Dorrit deed voorzichtig een stap achteruit en volgde de handbewegingen die haar oma naar haar maakte. ‘Hup, wegwezen!’ zeiden die.

Ze had net zo goed in de tuin kunnen blijven.

In de eetkamer stonden de borden nog steeds op de massieve eettafel, samen met de geklonterde bloemkoolsaus en halve gepaneerde hamburgers. De messen en vorken lagen op het tafelkleed dat onder de wijn zat door twee omgevallen kristallen glazen. Het was allemaal anders dan normaal en in elk geval geen plek waar Dorrit graag wilde zijn.

Ze draaide zich om naar de hal met zijn vele donkere, hoge deuren met versleten deurklinken. Het grote huis was opgedeeld in vier gedeelten en Dorrit dacht dat ze alle hoekjes kende. Op de eerste verdieping rook het zo sterk naar de poeders en parfums van haar oma

dat de geur nog steeds in je kleren hing als je thuiskwam. Daarboven in het golvende licht van de ramen was niets interessants te vinden.

Maar in de achterste vleugel op de begane grond voelde ze zich juist heel erg op haar gemak. Daar waren meubels te vinden van het soort dat je op geen enkele andere plek in Dorrits wereld zag, die zowel zurig als zoet naar tabak roken, net als de dichtgetrokken gordijnen. Er stonden grote, behaaglijk leunstoelen waar je je met opgetrokken voeten in kon nestelen en banken met versierd bruin fluweel en houtsnijwerk op de zwarte rugleuning. Dit domein in het huis was van haar opa.

Een uur geleden, en dat was voor haar vader met haar oma begon te ruziën, hadden ze alle vijf gezellig rond de eettafel gezeten, en Dorrit had gedacht dat deze dag zich zo zacht als een dekbed om haar heen zou slaan.

Maar toen had haar vader iets totaal verkeerd gezegd, waardoor haar oma razendsnel haar wenkbrauwen optrok en haar opa van tafel opstond.

‘Dat moeten jullie zelf maar oplossen,’ had hij gezegd terwijl hij zijn polyesterbroek optrok en wegsloep. Dat was het moment waarop ze haar de tuin in stuurden.

Dorrit duwde voorzichtig de deur van zijn werkkamer open. Tegen de ene wand stonden een paar bruine ladekasten met handelsmonsters in geopende schoendozen en aan de tegenovergestelde stond opa’s met houtsnijwerk versierde bureau volledig overladen met papieren vol blauwe en rode strepen.

Hier rook het extra sterk naar tabak, hoewel haar grootvader zich niet in het donkere vertrek bevond. Het leek haast alsof de tabaksrook uit de hoek kwam van waaruit een smalle strook licht tussen een paar boekenkasten door schuin op de bureaustoel viel.

Dorrit deed een stap naar voren om te kijken waar het licht vandaan kwam. Het was spannend, want de smalle kier tussen de boekenkasten openbaarde voor haar onbekend terrein.

‘En, zijn ze nu vertrokken?’ hoorde ze haar opa ergens achter de boekenkasten grommen.

Dorrit wurmde zich door de kier een kamer in die ze nog nooit eerder had gezien en daar, op een oude leren stoel met armleuningen aan een lange tafel, zat haar opa aandachtig gebogen over iets wat ze niet kon zien.

‘Ben jij daar, Rigmor?’ klonk zijn bijzondere stem. Het was zijn Duits dat niet wilde verdwijnen, zei haar moeder vaak geërgerd, maar Dorrit hield ervan.

De inrichting van het vertrek was heel anders dan de rest van het huis. Hierbinnen waren de muren niet kaal, maar hingen ze vol grote en kleine foto’s, en als je goed keek, gaven ze allemaal dezelfde man in uniform in verschillende situaties weer.

Ondanks de dikke tabaksrook leek het vertrek lichter dan de werk-kamer. Daar zat haar opa met opgestroopte mouwen. Hij was druk bezig en ze zag de lange, dikke aderen die zich langs de blote onderarmen omhoog slingerden. Zijn bewegingen waren rustig en ontspannen. Handen die voorzichtig foto’s omdraaiden, steeds met een onderzoekende blik op ze gericht. Het zag er echt heel gezellig uit, zoals hij daar zat, dus Dorrit glimlachte. Maar toen hij een tel later met een ruk zijn bureaustoel naar haar toe draaide, ontdekte ze dat zijn normaal gesproken vriendelijke glimlach was verwrongen en verstijfd, alsof hij aan iets bitters had zitten denken.

‘Dorrit?!’ zei hij terwijl hij half opstond met zijn armen gespreid, alsof hij waar hij mee bezig was aan het zicht wilde onttrekken.

‘Sorry, opa. Maar ik wist niet waar ik naartoe moest gaan.’ Toen draaide ze zich om naar de foto’s aan de muur. ‘Ik vind dat de man op die foto’s op jou lijkt.’

Hij keek haar lang aan, alsof hij nadacht over wat hij zou zeggen, maar pakte toen opeens haar hand, trok haar naar de stoel toe en tilde haar op schoot.

‘Eigenlijk mag je hier niet komen, want dit is opa’s geheime kamer. Maar nu je hier toch bent, kunnen we er niets meer aan veranderen.’ Hij knikte naar de muur. ‘*Und ja*, Dorrit, je hebt gelijk. Ik ben het inderdaad op die foto’s. Uit de tijd dat ik jong was en als soldaat vocht voor Duitsland, tijdens de oorlog.’

Dorrit knikte. Hij zag er mooi uit in uniform. Zwarte pet, zwarte jas en zwarte rijbroek. Alles was zwart. De riem, de laarzen, het holster aan de riem, de handschoenen. Alleen het doodshoofd en de glimlach met de parelwitte tanden lichtten op in al dat zwart.

‘Dus jij was soldaat, opa?’

Jawohl. Je kunt mijn pistool daar op de plank zien liggen. Een Parabellum 08, ook wel Luger geheten. Jarenlang mijn beste vriend.’

Dorrit keek met grote ogen naar de plank. Het pistool was grijs-

zwart en het holster ernaast was bruin. Er was ook een smal mes in een schede naast iets waarvan ze niet wist wat het was, maar het leek op een knuppel zoals die bij slagbal, alleen met een zwart handvat aan het ene uiteinde.

‘Kan het pistool echt schieten?’ vroeg ze.

‘Ja, dat heeft hij ook heel vaak gedaan, Dorrit.’

‘Jij was dus een echte soldaat, opa?’

Hij lachte. ‘Ja, jouw opa was een heel moedige, goede soldaat, die in de Tweede Wereldoorlog heel veel goede dingen heeft gedaan, dus je kunt heel trots op hem zijn.’

‘Wereldoorlog?’

Hij knikte. Voor zover Dorrit wist, kon oorlog nooit iets goeds zijn. Niet iets waar je om moest lachen.

Ze rekte zich een beetje uit en keek over haar opa’s schouder, zodat ze kon zien waar hij mee bezig was.

‘*Nein*, die foto’s moet je maar niet zien, *Dorritchen*,’ zei hij en hij legde zijn hand in haar nek en trok haar terug. ‘Misschien een andere keer, als je groot bent, maar voor kinderen zijn dat geen foto’s om te bekijken.’

Ze knikte, maar rekte zich toch nog een paar centimeter uit en werd ditmaal niet tegengehouden.

Toen haar blik viel op een serie grote zwart-witfoto’s, waarbij een man met hangende schouders op de eerste foto naar haar opa toe werd getrokken, die op de volgende zijn pistool optilde en de man vervolgens in zijn nek schoot, vroeg ze heel voorzichtig: ‘Dat was gewoon iets wat jullie speelden, toch, opa?’

Hij draaide haar gezicht zachtjes naar het zijne, zodat ze elkaar aankeken.

‘Oorlog is geen spel, Dorrit. Je doodt je vijanden, want anders word je zelf gedood, dat begrijp je toch wel? Als jouw opa zichzelf toen niet zo goed had verdedigd, hadden jij en ik hier vandaag niet gezeten, of wel soms?’

Ze schudde langzaam haar hoofd en trok zich dichterbij het tafelblad toe.

‘Al die mensen, wilden die jou allemaal doodmaken?’

Haar blik gleed over foto’s in allerlei formaten, foto’s waarvan ze geen idee had wat ze voorstelden. Het waren afschuwelijke beelden. Er waren mensen die omvielen. Er waren mannen en vrouwen die

aan touwen hingen. Er was een man die met een knuppel in zijn nek werd geslagen. Op alle foto's stond haar opa er vlak naast.

'Ja, dat wilden ze, ze waren boosaardig en weerzinwekkend. Maar het is niets waar jij je zorgen over hoeft te maken, *Schatz*. De oorlog is helemaal afgelopen en er komt geen oorlog meer, dat belooft opa. Het is toen allemaal afgelopen. *Alles ist vorbei*.' Hij wendde zich weer naar de foto's op het bureau en glimlachte lichtjes, alsof hij blij was ze te zien. Dat was aannemelijk, omdat hij dan niet langer bang hoefde te zijn en zich niet meer tegen zijn vijanden hoefde te verdedigen, dacht ze.

'Dat is fijn, opa,' antwoordde ze.

Ze hoorden de stappen uit de kamer ernaast ongeveer tegelijk en wisten zich uit de stoel te wurmen, voor de oma van Dorrit in de opening tussen de boekenkasten naar hen stond te staren.

'Wat is hier aan de hand?' zei ze hard en ze greep naar Dorrit, terwijl ze op hen beiden begon te schelden. 'Dorrit heeft hier beslist niets te zoeken, Fritzl, waren we het daar niet over eens?'

'*Alles in Ordnung, Liebling*. Dorrit is even binnengekomen en wilde net weer weggaan. Nietwaar, kleine Dorrit?' zei hij met vriendelijke stem, maar zijn ogen waren heel kil. Je houdt je mond als je geen problemen wilt krijgen, begreep ze, dus knikte ze en liep ze gehoorzaam mee toen haar oma haar naar de werkkamer trok. Op het moment dat ze het vertrek verlieten, keek ze kort naar de muur rond de deuropening. Ook die was versierd. Aan de ene kant van de deur hing een grote, rode vlag met een grote witte cirkel, waarin een zwart, merkwaardig kruis stond, en aan de andere kant van de deur een kleurenfoto van haar opa, die met opgeheven hoofd zijn rechterarm schuin omhoog stak.

Dit hier vergeet ik nooit, dacht ze voor de eerste keer in haar leven.

'Dorrit, je moet je niets aantrekken van wat oma zegt en ook niet wat je bij opa hebt gezien, wil je me dat beloven? Het is gewoon allemaal onzin, verder niets.'

Haar moeder duwde Dorrits armen in de mouwen van haar jas en ging op haar hurken voor haar zitten.

'Nu gaan we naar huis en dan vergeten we alles wat er gebeurd is, oké, liefje?'

‘Ja maar, mama, waarom waren jullie zo aan het schreeuwen in de eetkamer? Is papa daarom weggegaan en waar is hij nu? Is hij thuis?’

Haar moeder schudde het hoofd en keek heel ernstig. ‘Nee, papa en ik vinden elkaar niet zo aardig op dit moment, dus hij is ergens anders.’

‘Wanneer komt hij terug?’

‘Ik weet niet of hij terugkomt, Dorrit. Maar daar hoeft je niet verdrietig over te zijn. We hebben papa niet nodig, want opa en oma zorgen voor ons, dat weet je toch?’ Ze glimlachte en pakte Dorrit teder bij haar wangen. Haar mond rook naar iets sterks. Net als de heldere vloeistof die haar opa soms in kleine glaasjes schonk.

‘Luister eens even, Dorrit. Je bent een mooie, flinke meid. Veel knapper, slimmer en flinker dan welk meisje op de wereld ook, dus we redden ons ook wel zonder papa, denk je niet?’

Ze probeerde te knikken, maar haar hoofd leek als het ware vast te zitten.

‘Nu vind ik dat we snel naar huis moeten gaan en de tv aanzetten, zodat we alle mooie jurken kunnen zien die de dames dragen bij de bruiloft van de prins met dat mooi Chinese meisje, of niet, Dorrit?’

‘Dan wordt Alexandra een prinses, toch?’

‘Ja, dat wordt ze zodra ze is getrouwd. Maar tot die tijd is ze een doodgewoon meisje dat een echte prins krijgt, en dat kun jij op een dag ook allemaal krijgen, mijn schat. Als jij groot bent, word je rijk en beroemd, want jij bent nog stijlvoller en knapper dan Alexandra, en jij kunt alles in de wereld krijgen wat je maar wilt hebben. Kijk alleen maar naar je blonde haar en je mooie trekken, heeft Alexandra dat soms?’

Dorrit lachte. ‘En jij zult er altijd zijn, hè, mama?’ Ze hield er gewoon van als ze haar moeder zo ontroerd kon laten kijken als nu.

‘Ach ja, liefje. En ik zal alles voor je doen.’